

Nagy János: A hazai jazzoktatásról

Áttekintés a hazai jazzoktatás tanterveiről, történetéről, a '98-as tantervek szerepéről az akkori környezetben, illetve a mostani módosításokról és azok indokairól.

Alapfokú jazzképzés Magyarországon elsőként Budapesten, a postások Erkel Ferenc zeneiskolájában kezdődött meg, vidéken pedig a salgótarjáni állami zeneiskolában. A hetvenes évtized második felétől terjedt el az országban, mára harminc helyen vezették be a jazzoktatást. Számos iskolában nem komplett tanszakok keretében, csak egyes hangszeres szakokon folyik a képzés.

1998-ban az alapfokú zeneművészeti ág oktatása kibővült a jazz zene, népzene és elektroakusztikus zenei műfajjal. Megjelentek a képzés tantervei, struktúrája, tantárgyai. Ezek nagy segítséget jelentettek az akkori oktatásba, a tanszakok, intézmények adoptálhatták vagy akár saját tantervet is készíthettek, melyben segítséget kaptak a megjelent tantervekből.

Következő hangszereken folyt oktatás: jazz-basszusgitár, jazz-bőgő, jazzdob, jazzének, jazzgitár, jazzharmonika, jazz-szaxofon, jazztrombita, jazz-zongora. Kötelező tárgyak: szolfézs, jazzelmélet, jazzirodalom, zenekari gyakorlat, zongora melléktárgy.

Időközben igen sok változás történt, mind az alapfokú képzésben, mind pedig a közép- és felsőfokú képzésben.

Bevezették az alapfokú művészeti vizsgát, mely feltétele lett a továbbképző évfolyamon való tanulásnak. A jazz oktatás programjait is ki kellett egészíteni a művészeti alap- és záróvizsga tantárgyaival, követelményeivel. A térítési díj fejében igénybe vehető szolgáltatás 22 év, de csak azokra a tanulóra igényelhető, akik nappali tagozatos iskolában tanulnak tovább.

A középfokú jazzoktatás egyre szélesebb körben vált elérhetővé, egyre több helyen folyik ilyen jellegű képzés. Még a '90-es években a 18 év fölötti diákok alapfokú képzésben részesültek, a megnövekedett tandíj, az OKJ vizsga lehetősége miatt egyre többen választották a középfokú képzést, melynek nem feltétele (a továbbképzővel ellentétben) az alapfokú művészeti vizsga, vagyis egy-két év alapfokú képzés után felvételt nyerhetnek ezekbe az iskolákba.

A másik ok amiért változtatni kellett a '98-as állapotokon a képzés struktúrájának egysége, vagyis a jazz zene képzési struktúráját a klasszikus zenei képzéshez kellett alakítani. Ily módon összehangoltabbá vált az alap-, közép- és felsőfokú képzés.

Az eddig oktatott hangszerek mellett felmerült az igény más, egyre népszerűbb hangszerek oktatására is ebben a műfajban. Ilyen volt a jazzfuvola és a jazzhegedű. Kidolgozásra került ezeknek a hangszereknek a tantervi programja.

A '98 óta eltelt időben így összegyűltek azok a problémák, vélemények, amelyek sürgették a változást.

A mostani módosításoknak nagy előnye a klasszikus zene képzési struktúrájának átvétele, az eddigi négy év helyett hat év, „A” és „B” tagozaton. Így lehetőség nyílt a diákok képzését előbb megkezdeni illetve a később beiratkozott diákokat megtartani. Igaz, a tizennyolc év fölötti növendékek tudása gyakran nem különbözik a hasonló korú középiskolai képzésben részesülő növendékekétől, de aki felsőfokú tanulmányokat akar folytatni, annak nincs

szüksége az OKJ vizsgára, így minden további nélkül felvételizhet alapfok után bármely magyarországi vagy külföldi felsőfokú intézménybe.

Két dolgot emelnék ki, ami szintén nagy előnye az új tanterveknek, képzési struktúrának. A jazz műfaja alapvetően társas zenélés, zenekari játékban összpontosul. Az eddigi két év helyett négy évig tanulhatnak a növendékek zenekari játékot, ami nagy előre lépés. A tanulásban a közösség nevelő erejének nagy szerepe van, melyet ebben a műfajban a zenekari játékkal lehet erősíteni. Leginkább ez a tantárgy készíti fel a növendéket a gyakorlatra, az életre, hisz egy jazzmuzsikus élete nagy részét zenekarban, zenésztársai körében tölti. Nem csak a zenei játék, hanem a társas együttlét szabályait, a közösségben való viselkedés mikéntjét is megtanulja így a tanuló.

Fontos még a már korábban említett két új hangszer, a jazzhegedű és a jazzfuvola tanterveinek bevezetése. Egyre elterjedtebbek hazánkban is a különböző cross-over produkciók. Egyre több olyan jazz-zenekar működik, melyben klasszikus hangszerek is játszanak. Szimfonikus zenekarok játszanak együtt jazz combókkal. Mindez amennyire szép, olyannyi nehézséget is hordoz magában, a műfajok előadásának mássága miatt. A klasszikus képzésben részesülő vonósok és fuvolisták között egyre többen érdeklődnek a jazz műfaja iránt, szeretnének tanulni, és mindez idáig nem sok lehetőségük volt intézményes keretek közt tanulni, nem volt a képzéshez megfelelő tanrend. Megjegyzem, nagyon fontos lenne ezeknél a hangszereknél, a zenei pályára készülő diákoknak a párhuzamos képzése, ha nem is teljes óraszámában, de az alapvető ismeretekhez szükséges időben. Akkor nem a főiskola elvégzése után, mikor bekerülnek egy olyan szituációba, mely megkívánná ezeket az ismereteket, kezdenének el foglalkozni a jazz műfajával, hanem felkészülten érné őket az aktuális zenei feladat.

Úgy gondolom, nagy előrelépés mindez a jazzoktatás területén. 1964 óta, Gonda János munkásságának köszönhetően van jazzoktatás Magyarországon. Ez idő alatt hatalmas utat jártunk be ezen az úton. 1990-ben elindult a felsőfokú képzés, és a bevezetőben már említett középfokú tanulás lehetősége. Ezáltal elmondhatjuk, nemzetközi normáknak megfelelő, háromszintű képzésben részesülhet minden tanulni vágyó fiatal.

Nagy János: Jazz zongora módszertan

A tananyag kiválasztása részben a tanterv, de főként a tanuló képességei, szükségletei alapján történik.

Jazz-zongorát általában négy-öt év klasszikus-zongora tanulás után kezdenek el a növendékek. Természetesen így is igen nagy különbségek adódnak egyes növendékek között. Az első órákban érdemes felmérni a tanuló technikai szintjét, zenei hallását, zenei ízlését. Vegyük sorra, hogy mit értünk ez alatt?

Technikai szint alatt természetesen zongoratechnikáról beszélünk, ami ujjtechnikából, súlytechnikából, billentésből áll és számba kell vennünk a növendék művészi kifejezőeszközeit.

Zenei hallás alatt a tanuló szolfézs, zeneelmélet tudását értjük, azt, hogyan ismeri fel a hangközöket, hármashangzatokat, funkciókat, hogyan ír hallás után dallamot, ritmust.

Nagyon sok növendék bár jazz-zongorára iratkozik be, valójában szinte semmi információja, élménye nincs a jazz zenével kapcsolatban. Meg kell tudnunk miket, kiket hallgat, mi tetszik neki, honnan kell elindulnunk ízlésének nevelésében.

Mindezek figyelembevételével választhatjuk ki a leírt transzkripciókat, előadási darabokat, standardeket. Könnyű dolgunk van egy jól képzett, jó hallású, jazzt hallgató, szerető növendékkel de ez az eset a kivétel, alapfokon mindenképp.

Nézzünk egy átlagos esetet: Növendékünk öt év klasszikus-zongora tanulmány után viszonylag jól tájékozódik a zongorán, de zeneelméleti tudása nem éri el a zongora játéka alapján elvárható. Ha elméletből vannak is még ismeretmorzsák, hallása csiszolásra szorul. Ritmusról alkotott elképzelése pedig hiányos. Negyed, nyolcad, tizenhatod fogalma, használata rendben van, de a triola, szinkópa, nyújtott ritmus már csak elméleti szinten alkotja tudása részét. Jazz zenéről hallott már. Régi dixieland muzsikát vagy Jazzy rádiót hallgatott néha, de kedvencei inkább filmzenék, dallamosabb pop slágerek. Jazz-zongorázni azért jött, mert valami mást akart tanulni, nem klasszikust. Valami szabadabbat, könnyebbet.

Általában ezzel találkozunk. Innen messze van Bill Evans. Szerencsénkre a jazz műfaja nagyon széles. Fontos a tanár tájékozottsága, nyitottsága. Miután felmértük a növendék zenei ízlését, keressük meg a hozzá legközelebb álló neves előadók muzsikáit. Például, ha rock and rollt szeret keressünk olyan blues felvételeket amelyek lüktetésükben hasonlóak, de több improvizáció van bennük. Filmzenéket kedvelőknek mutassuk Dave Grusin zenéit, aki a lírai zongora muzsikákat kedveli keressünk Keith Jarrett szóló felvételeiből, ha a bulizós latin zenéket akkor Michel Camillót és sorolhatnám. Fontos, hogy mindig tudjuk mit, miért mutatunk, hogyan függ össze a tanítandó anyaggal. Így tudjuk felhívni a növendék figyelmét a számunkra és számára fontos dolgokra, így tudjuk irányítani, nevelni zenei ízlését.

A célok meghatározása nagyon fontos része a tanításnak, tanulásnak. Alapfokon igen sokféle céllal kezdik meg a tanulást a diákok, ezért fontos ezt az elején tisztázni. Miközben követjük is a tantervet, egészen más szinten kérhetjük azt számon egy pusztán kedvtelésből, önmaga szórakoztatására tanulóól, mint egy zenei pályára készülő növendéktől.

Ezek után tisztázzuk a zenei célt. Növendékek és tanárok sokban különböznek ugyan egymástól, egyben viszont mindannyian közösek: önálló gondolatokat szeretnének elmondani a zene nyelvén elmondani.

Ha a zene nyelvén akarunk beszélni, akkor tanuljuk meg ezt a nyelvet! Mit teszünk a nyelvtanulás során? Szavakat, nyelvtani szabályokat, egyszerű mondatokat, szófordulatokat tanulunk, szerepjátékokat játszunk, kisebb fogalmazásokat írunk.

Ugyanez a cél a zenében is. Itt a szavak a skálák, akkordok, a nyelvtani szabályrendszer a zeneelmélet, a fogalmazások pedig a megírt szólók, egyszerűbb karakterdarabok, és így tovább.

Ha a célt mindig szem előtt tartjuk, és egy nehéz probléma leküzdése során nem felejtjük el, akkor könnyebben vesszük az akadályokat.

A különböző kellékeket, használati eszközöket nézzük át, gondoljuk végig hogyan, mikor, miként fogjuk használni az órán! Itt a hallgatandó felvételekre, lejátszó készülékekre, metronómra, esetleges kiegészítő hangszerekre gondolunk. A tanulandó darabokat érdemes meghallgattatni a növendékkel, ezáltal is szélesedik a látóköre, ízlésvilága. Ha van lehetőség – márpedig a standardeknel mindig van –, hallgassunk meg minél több változatot, lehetőleg többféle stílusban, több korszakból! Az improvizációs gyakorlatok fontos kiegészítői a korszerű minus-one felvételek, s igen nagy jelentősége van az irányított zenehallgatásnak.

Didaktikai alapelvek a jazz-zongora oktatásban

Az iskola és az élet kapcsolata:

Csak olyan ismereteket érdemes melyeket a tanulók kamatoztathatnak a gyakorlatban. A továbbiakban ezeket az eszközöket vesszük sorra.

A célok kitűzésénél már említettük, hogy többféle céllal érkeznek a növendékek. Első szempont a zenehallgatás. Aki jazzt tanul annak sokat kell hallgatnia ezt a műfajt, értenie kell, amit hall. Ezalatt nem azt értjük, hogy ismerje fel a harmóniákat, skálákat stb., de értse a zenei történéseket, ismerje fel a zenei formákat, stílusokat. Először a legfontosabb formákat: blues, Rhythmn Changes, utána AABA, ABAC, AAB. Ezekből kiindulva haladhatunk a bonyolultabb szerkezetek felé.

Fontos ismerni a stílusokat, úgy érthetjük meg az improvizációkat, azt, hogy miért egyszerűbb a cool mint a be-bop, mi az indíttatása a free jazz-nek. Aki kedvtelésből tanul, annak nem feltétlenül kell ugyanolyan mélységgel tudnia az elméletet, mint a pályára készülőknek.

A gyakorlatban persze nem csak a zenehallgatást értjük, hanem a zenekari játékot, hisz egy jazz zenész életének a nagy részét ez képezi. Mindig annyi elméleti ismeretet tanítsunk és olyat amit a zenekari játékban használni lehet. A zenei gondolkodásban a gyors, rövid utakat keressük ill. mutassuk a növendéknek. Tudjuk, sokféle módon magyarázhatunk bizonyos harmóniákat, skálákat, de ne terheljük felesleges magyarázatokkal a diákot. Például, amikor egy egyszerű sus akkordról beszélünk, melyet a domináns helyett játszunk, nem kell alapfokon a kvart enharmónia miatt a kvart akkordokról, pentaton skálákról, alterált pentatonokról stb. beszélni. Az egyik típusú akkord a '30-as évekre, a másik '60-as évek

közepére jellemző illetve akkortájt kezdték használni a jazzben. A diák jó esetben örül, ha meghallja a négyeshangzatokat tanulmányai kezdetén, ezért nem kell feleslegesen leterhelni túl sok információval, melyeket nem tud a hallásával követni. Azonkívül először az első információt kell megtanulnia használni. Ha túl sok felől, agyonmagyarázva mondunk el egy problémát, akkor a gyakorlatban mindez gátként jelentkezik, az improvizáció szabadságának a rovására fog menni.

A tanítás - tanulás útján folyó céltudatos nevelés

A tanárnak nagy a felelőssége, teljes személyiségével hat a növendékre. Nem csak zenei, de erkölcsi, esztétikai nevelést is ad. Az nem kérdés, hogy ebben a műfajban az az igazán példaértékű, ha a tanár rendszeresen koncertező előadó is. Ez az a műfaj, amit nem lehet egyedül a négy fal között játszani, tanítani. Mindaz, amit mondunk, rögtön kipróbálásra kerül a zenekarban. Amikor a növendék elmegy egy koncertre, nem árt, ha azt látja, tanára általában azt is csinálja, amit tanít és az jól működik. A személyes példaadás, példaképállítás fontos.

Bár jazz-zongorát többnyire 12-14 éves koruk után kezdenek el tanulni a diákok és addigra már sokan kialakult ízlésvilággal, erkölcsi, esztétikai érzékkel rendelkeznek, mégis szépérzékük még erősen alakítható, nagyon fogékonyak az újra.

Azt hiszem, azzal sem mondok újat, hogy nem csak zenei, hanem emberi példát is mutat egy tanár. Ezért fontos a nyitottság, a folyamatos tanulás, fejlődés. Erkölcsi, esztétikai nevelést is ad egy tanár ill. kellene adnia. Nem feladata egy jazz-zongora módszertannak életvezetési tanácsokat adni, de nem árt szem előtt tartanuk, hogy nem mindegy mit és hogyan mondunk, beszélünk, zenész társainkról, de a velünk kapcsolatos élményekről is. A növendékek, akár zenészek, akár zenekedvelők lesznek nagy részben a főtárgy tanár szűrőjén át látják a zenei világot, az alapján mondanak sokszor véleményt másokról, más produkcióiról. Minél szűkebb a látókörük annál inkább. Gyakori hiba, amikor a tanár maga sem érti, nem tud játszani bizonyos stílusokat, ezért hibáit elfedve inkább bíráló megjegyzéseket tesz az általa nem értett, nem kedvelt stílusra, előadókra ezzel bezárva a növendék előtt ezeket az ajtókat, megfosztva őket sok zenei élménytől. Ha valamit nem tudunk, nem értünk, bölcsebb mindezt beismerni és az adott zenei stílusról meghívni olyan előadót, kollégát, aki ebben avatottabb. Sokkal nagyobb tiszteletet vív ki így egy tanár, mint ha pusztán „leszólná” zenésztársát.

Tudományosság és szakszerűség

A jazz műfajában a tudományos megalapozottságot a gyakorlati példákból kell meríteni. A sokféle improvizációs technikát, elméleti rendszert érdemes rögtön nagy elődök, zenei példaképek felvételeivel alátámasztani. Ezek után saját játékunkkal bemutatni, hogyan lehet alkalmazni mindazt, amit elmondtunk, hogyan lehet gondolkozni abban a rendszerben.

Ide tartozik még a korszakalkotó előadók „újításainak” feltárása, elemzése, szintén felvételek alapján.

A különböző jazztörténeti korszakokat igyekezzünk teljeskörűen bemutatni, felhívni a figyelmet az adott korra, előadóra jellemző játékmódokra.

Konkrétumok és absztrakciók

A zenei fogalmakat zenei példákkal kell rögzíteni, minden fogalom mögött kell lennie hangzó anyagnak. Minden zenei információt kövessen zenehallgatás. Ahogyan egy nyelvet nem lehet könyvből megtanulni, úgy ezt a műfajt sem lehet pusztán kottából és zenei ismeretek útján elsajátítani. A híres és elismert jazz-előadók felvételeinek megismerése, a rendszeres koncert-látogatás szorosan hozzátartozik a tanuláshoz

Tanári és tanulói szerepek

A tanár vezető szerepe sosem lehet kérdéses a tanórán, de mindez nem lehet erőszakos, diktatórikus. Senkit nem lehet akarata ellenére megtanítani zongorázni, így a cél egy olyan vezetés, melynél a növendék aktivitásának fokozása érdekében szabad mozgásteret adunk, megpróbáljuk a különböző zenei megoldásokra rávezetni, mintegy a megoldást nem elmondjuk, hanem hagyjuk, hogy rátaláljon. Célunk, hogy a száraz zeneelméleti információk közlése helyett a növendék saját játéka révén, önállóan ismerje fel a zenei elemeket és azok összefüggéseit. Fontos a növendék önállóságra nevelése. Az együtt kidolgozott példák után mindig legyen feladat, amit otthon egyedül old meg. A transzkripciókat is önállóan írja le. Igazán csak az lesz az övé, amiért ő dolgozik meg. Erre kell rávezetnünk.

Az utóbbi években, hazánkban is elterjedtek az előre, mások által leírt transzkripciók. Ezek sok szempontból hasznosak, de amennyire segíthetik a diákot a haladásban, olyannyira hátráltathatják is. Más országok tanáraival beszélgetve kiderült, ez a probléma általános. A növendékek megszokták, hogy mindent készen kapnak, a minimális energia befektetéssel is hozzájuthatnak kottákhoz, felvételekhez. Ez a hozzáállás a gondolkodást is ellusztítja. Lejátsszák, ami a kottában van, de mint egy klasszikus darabot. Még ha kívülről tanulják is meg, nem fog beépülni a tudásukba. A hallás szerepe ennél a műfajnál igen fontos. Ha nem ők írják le a tanulandó szólókat, akkor kimarad egy nélkülözhetetlen láncszem a tanulásban.

Fontos szerepe van a párbeszédnek, így mozgósíthatjuk a diákot, jobban bevonhatjuk a tanulási folyamatba. A párbeszédben a kérdéseknek igen nagy szerepük van, ezért figyeljünk a kérdéseink milyenségére. Egy rávezető kérdés akkor jó, ha célirányos, nem lehet rá többféle választ adni, pontos válaszáásra készíti a hallgatót. Persze figyelniük kell arra is, kinek intézzük kérdésünket. Ha jó a kérdés joggal várhatjuk el a jó választ.

A közösség nevelő ereje

Miután a jazz műfaja alapvetően társas játék, így ennek hangsúlyozására, a zenekari játékra hívjuk fel a figyelmet.

Ha kiváló zenészt, előadót szeretnénk nevelni, akkor meg kell tanítanunk, hogy játékának intenzívnek, energikusnak, koncentrálnak, érzelemdúsnak kell lennie.

Ne hagyjuk óvatoskodva, félgőzzel játszani a növendéket! Teljes odaadással, átéléssel kell muzsikálni. Ha azt látja a közönség, hogy minket sem érdekel, amit játszunk, nem várhatjuk el a hallgatóktól a figyelmet. Tudatosítsuk, hogy a zongora a ritmusszekció részét képezi és a ritmusszekció a zenekar alapja, a hajtómű, ami egyre magasabbra viszi az együttest, a szólistát.

Mindig maximális koncentrációval kell játszani! Az együttes több mint azonos időben hangszerrel egy helyen tartózkodók társasága. Egy csapat, amely egy célért dolgozik. Nincs hely, nincs idő, nincs szükség egy zenekarban az egoista, magamutogató játéknak. Soha ne a saját játékunkkal legyünk a legjobban elfoglalva, ne felejtjük el, hogy együtt játszunk, ez a játék csapatjáték.

A játék legyen érzelmekkel teli! Ennek kifejezésére tanítsuk meg tudatosan használni a zenei artikulációkat, dallamíveket, levegővételeket. Ne feledjük a dinamika szerepét, nem csak az egyéni előadásban, hanem együtt a zenekarral is.

Alkalmazkodás a tanuló fejlettségéhez

Nem szabad a mércét túl magasra vagy túl alacsonyra tenni. Olyan darabokat adjunk fel, melyek nem haladják meg a tanuló tudását. Meg merném kockáztatni, hogy túl alacsonyra nehéz tenni a mércét, hisz az improvizációban mindenki feszegeti saját határait, sőt kifejezetten cél, hogy kinyissa a fülét a növendék az új érdekes dallamokra, harmóniákra, ritmikai megoldásokra. Olyan standardekert adjunk fel, melyeknek a harmóniasorát tudja követni a tanuló, hallja a hangnemváltásokat. Nehéz úgy elvárni az improvizációt, ha a fülével nem képes követni a darabot.

Az életkori sajátosságokat, egyéni képességeket mindenkor figyelembe kell venni. Tapasztalataim szerint 16 éves kor előtt kevés diák nyitott igazán erre a műfajra, különösen, ha az otthoni környezetben nem hallgatnak jazz zenét. Ezt szem előtt kell tartani. Ilyenkor az első időszakban sok zenét kell közösen hallgatni, minél több korszakát megismertetni a jazznek.

Ismerni kell a tanuló teljesítőkéességét, hogy a zongorázás élményt nyújtson számára. Mindig csak azt tudjuk számon kérni, amit megtanítottunk, de azt következetesen számon is kell kérni, ellenőrizni.

Rendszeresség és fokozatosság

Az új ismereteket megfelelő adagokban kell átadni, figyelni kell az ismeretek egymásra épülésére, belső logikájára. Akkor menjünk tovább, amikor a tanuló a céljának megfelelő szinten tudja alkalmazni az adott zenei információt. A részenként megtanult ismereteket be tudja illeszteni a nagyobb témakörök rendszerébe. Ehhez elengedhetetlen, hogy az egyszerűbb ismeretektől haladjunk a bonyolultabbak, összetettebbek felé. Aki pusztán kedvtelésből tanul, annál nem várható el pl. a folyamatos harmonizálás, a változatos akkord megfogás. Elég, ha tud ezeknek a fontosságáról, felfigyel erre, mikor zenét hallgat, viszont egy pályára készüléknél már elvárhatjuk a tanultak rendszeres alkalmazását.

Alakítsunk ki egy, a tanuló számára ismert tanórai rendet! A feladott anyag meghallgatása, értékelése, új ismeretek, zenehallgatás, az új információk beépítése a játékba, transzkripciók, skálák, patternek.

A gyakorlás fontosságára és rendszerességére hívjuk fel a figyelmet!

A legtöbb problémát a zenetanulásban a gyakorlás hiánya okozza. A növendékek nem szeretnek, nem tudnak gyakorolni, a tanárok pedig nem szeretik a lusta növendékeket. De itt nem (csak) lustaságról van szó. A tanulni vágyónak meg kell értenie, a tanárnak meg kell

értetnie, miért is fontos a gyakorlás. „A gyakorlás bizonyos zenei célnak megfelelő anyag többszöri ismétlése által megvalósítható pianisztikus készségek elsajátítása, melyet aztán zenei kifejezés szolgálatába állítunk.” (Varró Margit)

Mielőtt megijednénk a kissé körülményes megfogalmazástól, próbáljuk a fenti meghatározást átgondolni. A hangszeres gyakorlásnak két célja van: részben zenei, részben technikai.

A gondolkodás nélküli, mechanikus gyakorlás nem alkalmas tudása növelésére. Fontos, hogy bármennyiszer ismételt valamit, mindig teljes figyelemmel tegye! Minden ismétléskor egy jól meghatározható célt fogalmaztassunk meg, hogy tudja, miért szükséges még egyszer eljátszani egy-egy gyakorlatot. A tanulónak tisztában kell lennie a gyakorlat fontosságával, hasznosságával. Így tudjuk motiválni a növendéket.

Tudatos kontroll alatt automatizáljuk a különböző mozgásformákat, skálákat, futamokat. Egy-egy technikai problémát gyakoroltassunk különböző formában (transzponálva, más ritmussal, különböző dinamikákkal). Akkor tudunk valamit sokszor, nagy figyelemmel megismételgetni, ha ébren tartjuk figyelmet, s ennek kitűnő eszköze a változatosság.

A feladatokat sorban oldjuk meg! Először a hangok, a ritmus, majd a dinamika és hangszín kidolgozása, végül a zenei-művészi feladatok megvalósítása következnek.

Először gondolatban, magunkban ismerjük meg az előadni kívánt darabot – legyen az jazz-standard, transzkripció vagy előadási darab.

Soha, semmit ne kezdünk el véletlenszerűen, átgondolatlanul. Fontos, hogy már a gyakorlásnál megtanuljuk, hogy a darab, (még a skálázás sem!) nem az első hang leütésének pillanatában kezdődik.

Elmélet és gyakorlat összhangja

Minden elméleti tudnivalót az határoz meg, mennyire tudjuk az életben alkalmazni.

A zenei oktatásban ez a zeneelmélet, hallásfejlesztés, főtárgy, zenekari játék összhangját jelenti. Az elméleti tudás ne haladja meg sokkal a hallásunkat.

Az improvizációban a „csak azt játszunk, amit hallunk” elvre való törekvés nagyon fontos.

Mindig csak azt játszson és csak annyit, amit és amennyit hall! Ha épp nem hall semmit, akkor ne játszson, hanem mélyedjen el jobban saját gondolataiban, érzéseiben, s keresse meg a benne felcsendülő zenét! Az így eljátszott néhány hang többet fog érni, többet fog adni a hallgatónak és a tanulónak is. Nagyobb örömet fog lelni a muzsikálásban.

Az elméleti anyagokat különböző gyakorlatok segítségével rögzíthetjük, melyekben az éneklésnek nagy szerepe van. Éneklés közben nem tudja elkerülni a növendék a hang belső elképzelését, hallását, nem elég pusztán a gondolataira hagyatkozni. Minden harmóniát, skálát énekeltesünk!

Az ismeretek tartósságának elve

A cél, hogy az elméletben tanultakat a tanuló a hangszeres játékában használni tudja. Minden új elméleti ismeretet használni kell, be kell mutatni a gyakorlatban is.

Alkalmazni kell a megjegyzést segítő módszereket, ismétlés, gyakorlás, alkalmazás, számonkérés.

Ahhoz, hogy a megtanult ismereteket hosszú ideig megjegyezzük, ismétlésre van szükség. Célszerű az órákat ezzel kezdeni, az önálló improvizációknál felhívni a figyelmet az új, friss ismeretek alkalmazásának fontosságára.